



ANOTHER YEAR

De emotionele wichelroede van Mike Leigh

“Jean Renoir zei dat je altijd opnieuw dezelfde film maakt,” vertelde Mike Leigh in Cannes aan de pers, “volgens mij heeft hij gelijk. Ik maak telkens opnieuw films die naar het leven kijken”. De regisseur van ‘Secrets & Lies’, ‘Vera Drake’ en ‘Happy-Go-Lucky’ focust in de vier seizoenen-kroniek ANOTHER YEAR op een willekeurig jaar uit het leven van burgers uit de Britse middenklasse. “Dit soort films bevat geen boodschap,” stelt Leigh, “ze stimuleren het publiek om na te denken over een ruim gamma zaken”. Zelf peilt hij met zijn wichelroede naar de bronnen van het leven.

IVO DE KOCK

“**Woede is een ingrediënt** van goede kunst,” zegt Mike Leigh (°1943), de satiricus die met *High Hopes*, *Naked* en *Secret & Lies* het Britse ultra-liberalisme al op de korrel nam, “daarom denk ik dat de triomf van de Conservatieven benzine op het vuur werpt. De gevolgen zal je zien in Britse films die gaan over wat er in het ware leven gebeurt”. Zijn jongste, de sombere karakterstudie ANOTHER YEAR, draagt nog de stempel van het tijdperk Blair en ademt dan ook veeleer malaise dan verzet uit. De personages die Leigh onder de loep neemt – waarbij hij zowel hun kracht als zwaktes blootlegt – zijn Blairadepten die net zoals de Britse samenleving een evolutie doormaakten. “Deze mensen hebben een arbeidersachtergrond,” stelt Leigh, “ze zijn opgeklimmen en behoren nu tot de middenklasse, al staat Mary in die evolutie het minst ver”. Hij relateert de symboolwaarde: “Ik denk niet dat het

correct is om over de film te spreken in termen van representativiteit. Het hedendaagse Groot-Brittannië is een erg gediversifieerde en complexe samenleving die zelf niet goed meer weet wat het is. ANOTHER YEAR gaat niet over deze samenleving maar over deze mensen”.

Humor en tristesse. De openingsscène zet meteen de toon. “Op een schaal van 1 tot 10, met welk cijfer zou je aangeven hoe gelukkig je bent?” vraagt consultant Gerri. “Een 1” antwoordt Janet voor ze uit de film verdwijnt. Het is lente en Gerri, die met haar man en geoloog Tom een passie voor tuinieren deelt, toont zich een rots in de branding voor Mary (een collega met een rampzalig liefdesleven), Joe (hun zoon die nog altijd vrijgezel is) en Ken (een eenzaam man die te veel drinkt) terwijl ze zelf van toekomstige reizen droomt. De seizoenen zomer, herfst en winter volgen en Leigh focust telkens op

een dag uit het leven van Tom & Gerri. We zien het koppel van middelbare leeftijd de aarde bewerken en tomaten plukken, discussiëren over school of milieu, filosoferen over de teloorgang van bars, roddelen over de baby van een ongehuwde zwarte moeder, de autoproblemen van Mary becomingmentariëren,... Dat gebeurt met hun beschadigde vrienden en familieleden tijdens alledaagse evenementen: een barbecue, een golfpartij, Joe’s verrassingsbezoek-met-verloofde (ergonome Katie),... In heel gewone locaties: een volkstuintje, huiskamer of tuin. Kortom, het gaat om niet meer dan momentopnames tijdens 12 maanden van ‘another year’, een willekeurig jaar uit het leven van gewone mensen met meer of minder problemen.

ANOTHER YEAR oogt lang als een vrolijke zedenkomedie maar uiteindelijk slaat de toon om. Het sociaal, emotioneel en professionele succes-



volle koppel blijkt niet heilig (de grenzen van hun vriendschap eindigen waar familiebanden beginnen) en de overdreven vrolijke, luidruchtige en fragiele Mary (die lotgenoot Ken afwijst en droomt van de onbereikbare Joe) stort in. Net nadat ze euforisch uitroept "Ik ben in vorm, ik ben een vrije geest, ik voel me zoals Thelma en Louise". Maar de vrouw die als een oerkracht tekeergaat en (al te) wanhopig het geluk najaagt, grijpt andermaal overal naast wanneer ze te ver gaat (in het misbruiken van haar vriendschap). De cynische komedie wordt een pijnlijke tragedie. Het winters slotakkoord wordt nog somberder wanneer de begrafenis van de vrouw van Toms broer Ronnie uitloopt op een familieruzie met de vervreemde zoon Carl. Waarna tijdens een gezamenlijk etentje de ondraaglijke leegte van

haar bestaan tot Mary doordringt. Pijn en wanhoop blijken de keerzijde van levensvreugde. *Life Is Sweet* klonk het ooit bitter cynisch, en de regisseur van *All or Nothing* en *Vera Drake* is naar gewoonte weinig teder maar het zelfzeker gefilmde en briljant geacteerd ANOTHER YEAR is ongetwijfeld Leighs sterkste analyse van de kwetsbaarheid van de mens en de wanhopige zoektocht naar de bronnen van het leven. ✕

drama / reg. & sce. Mike Leigh / fot. Dick Pope / mon. Jon Gregory / muz. Gary Yershon / act. Jim Broadbent (Tom), Lesley Manville (Mary), Ruth Sheen (Gerri), Oliver Maltman (Joe), Peter Wright (Ken), David Bradley (Ronnie), Martin Savage (Carl), Karina Fernandez (Katie), Imelda Staunton (Janet) / pro. Georgina Love / UK / 2010 / 129' / dis. Starway

> RELEASE 22 DECEMBER

MIKE LEIGH: "Mensen zonder problemen bestaan niet, daarom is iedereen interessant"

Vele cineasten bibberen voor de rituele persconferentie in Cannes, het festival dat hun film kan maken of kraken. Niet Mike Leigh. Die zorgt tijdens de vragenronde n.a.v. ANOTHER YEAR meteen voor vuurwerk door op de openingsvraag van een Sunday Times-journalist te reageren met "Ik beantwoord je vragen niet meer en je weet waarom. We gaan hier geen tijd verliezen, volgende vraag". Even later onderbreekt hij iets vriendelijker iemand die afstevent op een vraag naar een koerswijziging met "deze film is even leven-bevestigend als 'Happy-Go-Lucky' en bevat identieke donkere gedachten. Sorry dat ik je onderbrak maar dit kan je helpen je vraag te focussen". Terwijl een journaliste die klaagt over het gelukkige koppel Tom & Gerri te horen krijgt "suggereer je dat we je waardevolle tijd verspillen terwijl je zou kunnen genieten van een film waarin iedereen het moeilijk heeft?"

IVO DE KOCK

Niet echt uitspraken om Leighs 'tough guy'-imago te doorprikken beseft actrice Ruth Sheen. Ze snelt ter hulp: "Je zegt dat Mike hard is maar je mag passie en engagement niet met hardheid verwarren. Dat is niet de mens Mike Leigh, 'he's a proper human being', even menselijk als zijn films". "Ruim 20 jaar werk ik al voor Mike Leigh," vult DOP Dick Pope aan, "ik maakte 9 films voor hem. Als hij echt zo onuitstaanbaar zou zijn, dan was ik na de eerste samenwerking nooit teruggekeerd. Werken met Mike is echt samen-werken. Elke film is anders maar telkens opnieuw is het leuk, ook al weten we niet waar we heen gaan tijdens de *magical mystery tour*". Dat de film-familie van Leigh hecht en gepassioneerd is, blijkt niet alleen uit de manier waarop ze de auto-destructieve cineast bijspringen maar ook uit hun enthousiasme voor de film en Leighs werkwijze. Samen met diens scherpe analyses levert dat een levendig en leerrijk vraag-en-antwoord spel op.

Hoe ontstond het idee voor deze vier seizoenen-film?

MIKE LEIGH: ANOTHER YEAR speelt zich af tijdens vier seizoenen maar gaat over het leven, over liefde, over eenzaamheid, over hoop, over heel veel dingen. Samen creëerden we de personages

en hun wereld.

ACTRICE LESLEY MANVILLE: We vertrokken niet van een uitgeschreven scenario maar ontwikkelden maanden voor de opnames het materiaal waaruit we de film distilleerden. Tijdens het draaien werd er niet geïmproviseerd, we wisten wat we gingen zeggen en filmen.

ACTRICE RUTH SHEEN: Eerst werkten we, samen met Mike en zonder camera, aan onze personages. Dan doken gradueel andere personages op. Zo ontmoetten Tom en Gerri elkaar aan de universiteit. Jim Broadbent en ik improviseerden daaromtrent, we bouwden chronologisch aan hun levens tot we in 2009 uitkwamen.

LEIGH: Het is een erg ingewikkeld, gesofisticeerd proces dat je moeilijk kort kan uitleggen. Alles draait om het creëren van een driedimensionale wereld met als doel de waarheid op film krijgen.

ACTEUR JIM BROADBENT: Het is een rigoureuze en maandenlang proces waaruit een rijk achtergrondverhaal ontstaat en iets naar voren komt dat voor de kijker hopelijk interessant is. In het begin weten we niets van de personages. Toen ik begon aan de repetities had mijn personage net zo goed getrouwd kunnen zijn met Lesleys personage. Pas na een tijdje dook het gegeven op dat Tom en Gerri gehuwd waren.

LEIGH: Wat telt is wat er op het scherm te zien is en hoe het publiek dat beleeft. Het werkproces is bijzaak. De bijdrage van iedereen om bijvoorbeeld die seizoenen in al hun details te evoceren, is essentieel. Wij - ik, de acteurs en de crew - werken samen om iets te maken. Wat ik hoop te bereiken is een soort pure, rauwe cinema. De tocht van de film is die van het ontdekken dat de film echt is. Ik wordt telkens verrast en dat zoek ik ook. Want als het opwindend is voor mij dan is het dat ook voor het publiek.

Het koppel Tom en Gerri lijkt een oase in de existentiële wanhoop van de anderen.

LEIGH: Dat is zo, in zekere zin vormen zij het ideale koppel.

SHEEN: Ik kan mijn vinger moeilijk op 'de suc-





cesformule' leggen, al is het wel zo dat hoe meer anderen met hun problemen naar Tom en Gerri kwamen, hoe dichter ze naar elkaar toegroeiden. De invloeden van buitenaf versterkten hun relatie. Dat groeide tijdens ons werkproces.

LEIGH: Wanneer je het achteraf bekijkt, hoe zie je dan het succes van hun relatie?

SHEEN: Ze respecteerden elkaar, hielden van elkaar, van hun familie en van mensen; zonder iemand te beoordelen.

LEIGH: Je mag in de tegenwoordige tijd spreken, ze leven nu op het scherm.

SHEEN: Weet ik, maar als actrice kijk ik nu terug.

BROADBENT: De kracht van hun relatie is volgens mij dat ze elkaar al zeer lang kennen en dat het duidelijk is dat er voor geen van beiden ooit iemand anders zal zijn. Tom is misschien niet zo sociaal maar wanneer Gerri mensen in huis brengt stelt hij dat nooit in vraag omdat hij zozeer van haar houdt en haar totaal vertrouwt.



Mary heeft haar soulmate niet gevonden en dat maakt haar tragisch.

MANVILLE: Zij is ongelukkig maar ze heeft vooral geen geluk gehad. De vraag die de film opwerpt is in welke mate een relatie en stabiliteit hebben in je leven een kwestie van toeval en geluk is. Het klopt dat Mary chaotisch is en je kan begrijpen waarom ze geen partner heeft maar toch is er de vraag waarom niet? Waarom die aaneenschakeling van desastreuze relaties? Het is duidelijk dat zoiets littekens achterlaat. Ze heeft relationeel zo vaak gefaald dat er emotionele beschadiging optreedt.

Wil ANOTHER YEAR ons met onze sterfelijkheid confronteren?

LEIGH: Het leven wordt tegelijk duidelijker en ingewikkelder wanneer je ouder wordt. De film gaat over hoe we met dat leven leren omgaan, hoe we leren aanvaarden wie we zijn. Bij die strijd wil ik geen oplossingen aanreiken. Al wat ik wens is dat de toeschouwer de zaal verlaat met ideeën en gevoelens over hoe we met die vragen kunnen omspringen. De mate waarin ons dat lukt heeft te maken met de mate waarin we van het leven genieten, met de manier waarop we het leven vieren. Een vaag antwoord misschien, maar dat is het terrein waarop we ons bevinden. Er bestaan geen zwart-wit oplossingen en antwoorden.

Waarom focus je op het alledaagse leven van gewone mensen?

LEIGH: Mensen zijn voor mij nooit vervelend, het leven is fascinerend. Er is geen verschil tussen het leven van gewone mensen en dat van zogenaamd bijzondere individuen, als menselijk wezen zijn ze gewoon eindeloos fascinerend. Zowel ik als mijn acteurs kijken gepassioneerd naar het leven dat we zo waarheidsgetrouw mogelijk willen vieren. Mensen zijn nooit saai, ze zijn slechts saai wanneer je denkt dat ze saai zijn.

MANVILLE: Ik vind het interessant dat deze men-

sen centraal staan, want dat gebeurt niet vaak. Het zijn gewone mensen met een moeilijk leven. Zoals altijd gaat het bij Mike om gewone verhalen van kleine mensen.

BROADBENT: De werkwijze is gesofisticeerd maar lijkt eenvoudig. Oppervlakkig gezien kan een personage simpel ogen maar er gaat veel detailwerk aan vooraf om die eenvoud te bereiken.

LEIGH: Als filmmaker en theaterregisseur ben ik altijd al geïnteresseerd geweest in het weergeven van het leven van gewone mensen. We streven naar de voorwaarden van een documentaire door het creëren van een universum dat integer, realistisch en waarheidsgetrouw is. Wat ons op het vlak van beeldvorming interesseert is kijken naar de wereld, filmen op locatie en in dit geval de seizoenen voelen die ze inademen. Je voelt een link met de aarde, het zou moeten resoneren met waar het in het leven van gewone mensen om gaat.

Het lijkt erop alsof je de buitenwereld uit beeld weert.

LEIGH: Ik denk niet dat de rest van de wereld ver weg is, die buitenwereld omringt hen. De impliciete veronderstelling die ik met deze film maak is dat kijkers instinctief de context aanvoelen. Daarom is het niet alleen overbodig maar ook een afleiding om die wereld ook te tonen. In de film zitten talloze verwijzingen, herinneringen en sporen die naar die wereld verwijzen. Zo spreken ze op het einde over reizen die ze maakten. Je voelt die wereld dus maar je ziet hem niet omdat we op microscopische wijze de centrale emotionele ervaring onderzoeken. Dat is juist de eigenschap van dit soort dramatisch verhalen vertellen.

Zou je ooit films willen maken over mensen zonder problemen?

LEIGH: Wanneer ik mensen zonder problemen vind zal ik een film over hen maken. Tot dan werk

ik vanuit de naïeve veronderstelling dat iedereen problemen heeft. Ik wil je verwijzen naar *Happy-Go-Lucky* waar ik dat soort mensen aan bod liet komen. Er ontstaat ook het idee dat Tom en Gerri geen problemen hebben. Dat klopt niet, Mary is een van hun problemen. Mensen zonder problemen bestaan niet, daarom is iedereen interessant.

Hoe past je camerawerk in Leighs organische werkproces?

DICK POPE: De fotografie is meestal erg onopvallend. Er worden geen trucs gebruikt, je kijkt rechtstreeks in hun levens. We plaatsen de camera nooit zomaar arbitrair, Mike en ik werken er uitvoerig aan – Mike is een meester wat betreft de choreografie van de camera en de acteurs – net zoals aan de belichting die ook onopvallend is; hightened maar realistisch zodat je recht naar het hart van het verhaal gaat.

LEIGH: Dick heeft het over zelfbewuste pyrotechnische trucs maar tegelijk moet ik benadrukken dat hij heel gesofisticeerd werkt want elk seizoen is op een andere manier gefilmd. Net zoals met de acteurs ging hier heel wat voorbereiding aan vooraf. Het is geweldig dat uiteindelijk alles in elkaar past; fotografie, scenario en acteren.

Is jouw cinema een 'bedreigde soort' die we moeten beschermen?

LEIGH: Nee, want de nieuwe technologie laat jonge filmmakers toe om naar de wereld te kijken zonder dat het veel kost. Ik heb een goed oog in de cinema van de toekomst omdat de opvatting dat de enige waardevolle films grote, cynische machines zijn die verhalen vertellen in andere werelden gesitueerd, terrein verliest. De films van morgen zullen gemaakt worden door mensen die naar de echte wereld kijken en hun verhalen in de realiteit verankeren. Ik ben optimistisch gestemd. ✕

PERSONFERENTIE FESTIVAL DE CANNES – 15 MEI 2010